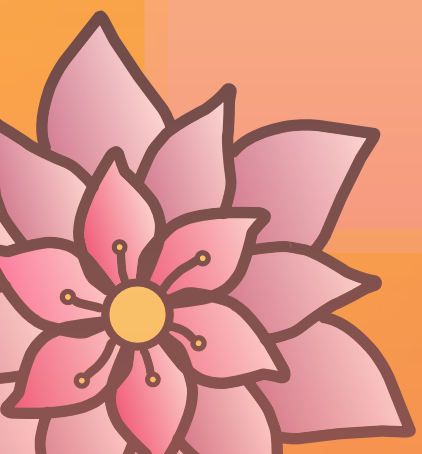

*Mitä
seksuaalikasvatus on
ja miten sitä voisi
toteuttaa
sijaishuollon arjessa?*

Seksuaalikasvatus tulee ottaa osaksi arkea. Siihen liittyvistä asioista pitää keskustella niiden oikeilla nimillä, tietoa peittelemättä.

Nuoren tehtävä ei ole kouluttaa ammattilaisia, ammattilaisten tulee itse ottaa selvää seksuaalikasvatuksesta tai vaihtoehtoisesti järjestää muu ammattilainen puhumaan nuorten kanssa.

Aikuisten tulee olla valmiita kuuntelemaan ennakkoluulottomasti ja luoda kohtaamisen kautta turvallista tilaa puhua vaikeistakin asioista kahden kesken.

*Sijaishuollon arkeen
kuuluu myös puhe
nuorten
seksuaalisuudesta*

Moni osallistuja kertoi, ettei omassa sijaishuoltopaikassa puhuttu seksuaalisuudesta tarpeeksi tai lainkaan.

Nuoret toivoivat turvallista ja avointa ilmapiiriä keskustelun mahdollistamiseksi. Ammattilaisen on varmistettava, ettei nuori joudu silmätikuksi yrittäessään edistää yhdenvertaista ilmapiiriä.

Seksuaalikasvatus ja seksuaalisuus ovat sijaishuollossa enemmän tabu työntekijöille kuin nuorille.

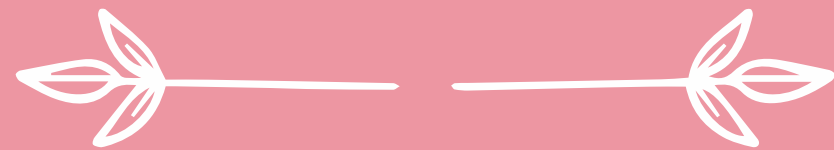
"On hassua, että nuoret ovat valmiimpia puhumaan asioista kuin työntekijät."

"Jos puhui omasta seksuaalisesta suuntautumisesta, ohjaajat totesivat että 'ei tästä saa puhua, nyt hiljaa'." Tätä ei perusteltu mitenkään, eikä tätä tapahtunut heteroille."

*Sijaishuoltopaikan
aikuisen kanssa on
helppo ottaa puheeksi
seksuaalisuuteen
liittyviä kysymyksiä*

Yleisesti seksuaalisuuteen liittyvien aiheiden puheeksi ottamista ei pidetty helppona.

Osa koki, ettei oma sijaishuoltopaikka ollut turvallinen ympäristö avoimeen keskusteluun seksuaalisuudesta.

"Ettei siitä tulis sellane syyllinen olo, eikä se jolle asiasta puhuu nii naura tai anna ymmärtää että asia olis noloa tai nii."

Todettiin puheeksi ottamisen esteeksi ammattilaisten puutteellinen tietämys. Tietämättömyys usein johtaa siihen, että ammattilainen ei välttämättä osaa suhtautua tarvittavalla tavalla tai keskustella nuoren kanssa ollenkaan.

"Jos otti puheeksi, että tarvitsisi hankkia e-pillerit, sijaisäiti totesi "että ei voi hankkia, mitähän sossukin sanoisi", 'Rohkaisee seksin harrastamiseen'."

Arjessa
huomioidaan / saa
näkyä kaikki
seksuaaliset
suuntautumiset

Nuoret toivoivat ettei määriteltäisi ja oletettaisi muiden sukupuolta tai seksuaalista suuntautumista. Usea osallistuja nosti esiin hetero-oletuksen ja sukupuolijaottelun sijaishuoltopaikan arjessa ja käytännöissä.

Heteronormatiivisuuteen tulee kiinnittää huomiota ja sitä on kyseenalaistettava. Normin ulkopuolelle jääminen voi tehdä nuorelle näkymättömän olon.

Keskusteluissa nousi toistuvasti esiin tarve ammattilaisten tietoisuuden lisäämiselle sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen liittyvissä asioissa sekä traumatietoisuudessa.

"Vessat oli sukupuolitettu, saunaan ei ollut asiaa yhdessä eri sukupuolten kesken, eikä eri sukupuolta olevan tyyppin huoneeseen saanut mennä. "

*Sijaishuollossa
kunnioitetaan
kaikkien
sukupuolia*

Toivotaan myös lastensuojelun nuorille oikeutta määrittää itse oma sukupuoliensa. Toivotaan myös, että seksistisestä "tytöttelystä" ja "pojat on poikia"- asenteista päästään eroon.

Jokaisen sukupuoli tulee huomioda ja sitä kunnioittaa, etenkin siellä sijaishuollon arjessa.

"Lopettaisivat vaan eka sen transfobiansa nii seki olis jo aika hyvä."

*Sijaishuoltopaikassa
huolehditaan, että
kaikille on järjestetty
asianmukaiset
seksuaaliterveyspalvelut*

Oikeuteen saada laadukkaita seksuaaliterveyspalveluita kuuluu mahdollisuus saada seksuaalisuuteen liittyvää neuvontaa ja hoitoa, mikä pitää sisällään myös seksuaali-identiteettiin ja seksuaalisiin suhteisiin liittyvän neuvonnan ja tuen.

Nuoret kertoivat toteutuvan hyvin vaihtelevasti. Toteutumisen esteenä nähtiin tabut ja kiireinen arki. Kiireinen arki tai häpeä ei ole peruste jättää puhumatta ja hoitamatta näin merkittävää asiaa.

"Oli e-pillerit sen takia, että sairauden vuoksi oli runsaat menkat. Se oli normaali asia itselle mutta monet ohjaajat oli, että 'apua, ei puhuta tästä enempää'."

"Muutama työntekijä paikkasi innokkuudella ja asenteella 20 työntekijää."

Mitä
suostumus on
ja miten siitä
pitäisi puhua
sijaishuollossa?

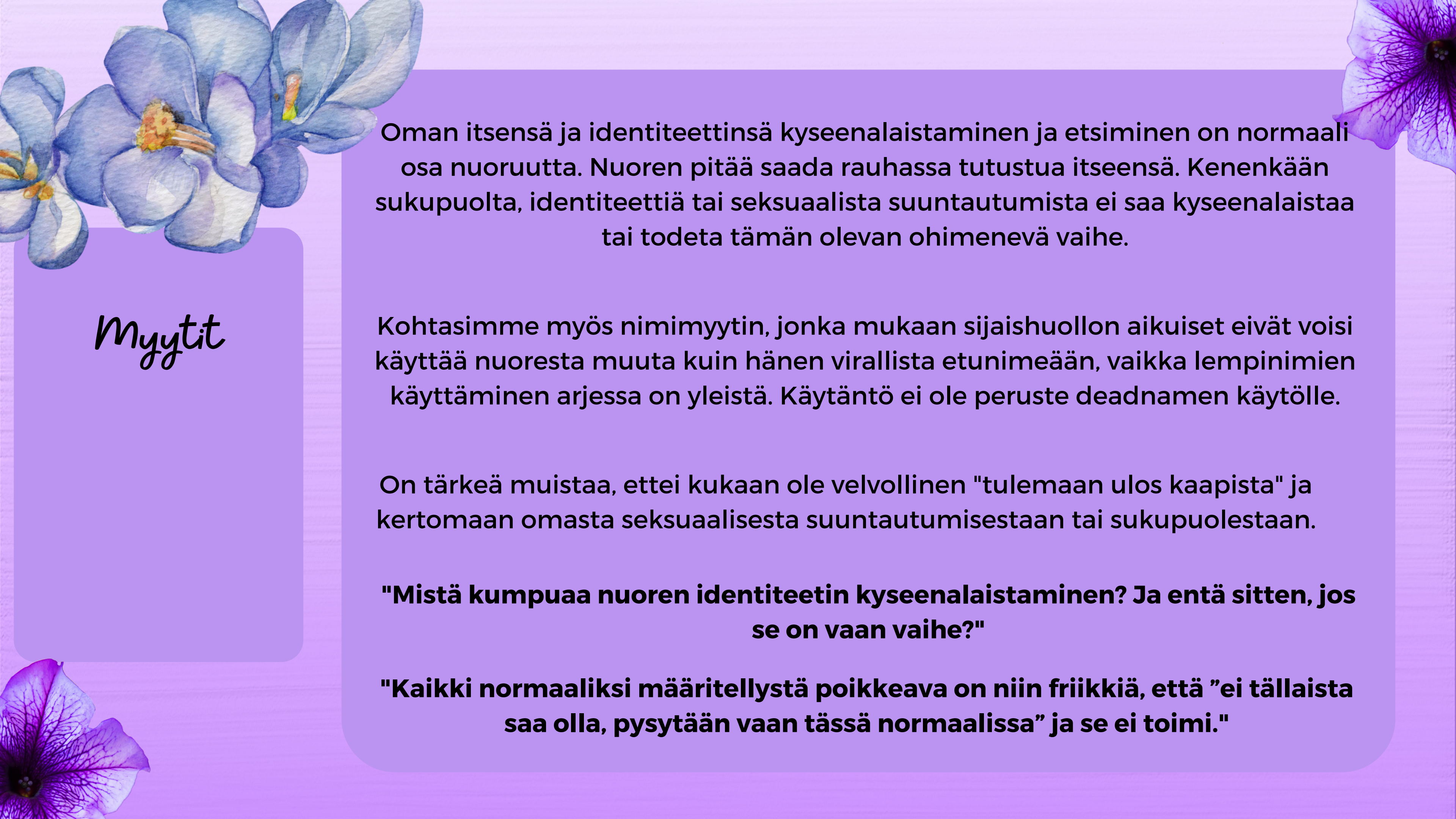
Lähes jokainen osallistuja kertoi, ettei omassa sijaishuoltopaikassa puhuttu suostumuksesta tarpeeksi.

Sijaishuollossa pitäisi keskustella siitä, mikä kuuluu terveeseen ja hyvään suhteeseen ja mikä ei. Jos suostumuksesta ei puhuta, voi esim. henkisen väkivallan tunnistaminen olla vaikeaa.

On tärkeää puhua nuorille itsemääräämisoikeudesta, suostumuksesta, koskemattomuudesta ja siitä, mikä on ok ja mikä ei. Sillä ennaltaehkäistään ja suojellaan nuoria.

"Sitten kun rajat on kerran rikottu, se on iso iso lovi."

Myytit

Oman itsensä ja identiteettinsä kyseenalaistaminen ja etsiminen on normaali osa nuoruutta. Nuoren pitää saada rauhassa tutustua itseensä. Kenenkään sukupuoli, identiteettiä tai seksuaalista suuntautumista ei saa kyseenalaistaa tai todeta tämän olevan ohimenevä vaihe.

Kohtasimme myös nimimyytin, jonka mukaan sijaishuollon aikuiset eivät voisi käyttää nuoresta muuta kuin hänen virallista etunimeään, vaikka lempinimien käyttäminen arjessa on yleistä. Käytäntö ei ole peruste deadnamen käytölle.

On tärkeä muistaa, ettei kukaan ole velvollinen "tulemaan ulos kaapista" ja kertomaan omasta seksuaalisesta suuntautumisestaan tai sukupuolestaan.

"Mistä kumpuaa nuoren identiteetin kyseenalaistaminen? Ja entä sitten, jos se on vaan vaihe?"

"Kaikki normaaliksi määritellystä poikkeava on niin friikkiä, että "ei tällaista saa olla, pysytään vaan tässä normaalissa" ja se ei toimi."

Nimimyytti

Omat rajat

Moni osallistuja kertoi kohdanneensa sijaishuollossa toistuvasti omien rajojen rikkomista.

Rajoja on rikottu niin fyysisesti kuin henkisesti. Nuoret toivoivatkin, että omien rajojen kiinnipitämisestä ei rankaistaisi tai vaadittaisi perusteluita.

“Hyvä et aamulla kerkee heräämään ilman että sieltä on pakko passiivisaggressiivisesti käyttää väärää nimeä joka lauseessa.”

"Joskus ohjaajatkin rikkovat rajoja, esim. koskevat ilman lupaa."

Traumat

Ylisukupolvisuus

Traumaattisista kokemuksista on oikeus puhua tapahtumisajankohdasta riippumatta. Tunteiden näyttämisen pitää myös olla hyväksyttyä eikä kenenkään kokemusta saa kieltää, vähätellä tai uhria syyllistää.

"Jos minä olen päässyt yli, sinunkin pitäisi"

Tunteiden näyttämisen sekä puheeksi ottamisen kohdalla puhuttiin myös ylisukupolvisuudesta. Tällä tarkoitetaan (vanhemmilta) opittua käyttäytymismallia, jossa asioista ei puhuta, koska niitä ei ole aiemminkaan nostettu pöydälle.

"Meidän suvussa on ollut sellainen, että tunteita ei näytetä ja yli 10-vuotiaat lapset ei itke, 'isot tytöt ei itke'"

Nuoret ovat kohdanneet ammattilaisilta syytöksiä huomionhakuisuudesta eikä käytöksen takana oleviin juurisyihin olla osattu puuttua. Jokainen myös tarvitsee huomiota joskus.

*Sijaishuollossa on
kehitettävää
seuraavissa
käytännöissä...*

Nuorten kanssa tulee keskustella avoimesti seksuaalisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta. Nuoria pitäisi myös auttaa etsimään omaa identiteettiään.

Keskustelu tulee käydä nuoren ehdoilla. Työntekijän pitää luoda turvallinen tila, ja varmistaa ettei nuoren henkilökohtaisista asioista esim. puhuta muiden nuorten kuullen.

Transfobiasta, ennakkoluuloista, oletuksista ja loukkaavien termien käytöstä pitää luopua.

